

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Vojtěcha Šimíčka a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobců: **a) M. T., b) nezl. N. V.**, zastoupený matkou M. T., oba zastoupeni Mgr. Helenou Kohoutovou, advokátkou se sídlem Praha 8, Za Poříčskou branou 12, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem, Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. 11. 2004, č. j. 8 Az 40/2004 - 27,

t a k t o :

I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**

II. Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě se žalobkyně a) jménem svým i jménem nezletilého žalobce b) (dále též stěžovatelé) domáhají zrušení shora uvedeného rozsudku Městského soudu v Praze, kterým byla zamítnuta jejich žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 1. 6. 2004, č. j. OAM-950/VL-19-P17-R2-2002. Tímto rozhodnutím jim nebyl udělen azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o azylu) a bylo vysloveno, že se na ně nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Rozsudek městského soudu vycházel ze skutečnosti, že stěžovatelé nenaplnili žádnou ze zákonných podmínek pro udělení azylu, a že rozhodnutí žalovaného bylo vydáno na základě dostatečně zjištěného skutečného stavu věci a bylo přesvědčivě odůvodněno.

Stěžovatelé proti tomu v kasační stížnosti výslovně uvádí, že uplatňují důvody uvedené v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále též „s. ř. s.“). Konkrétně pak namítají, že žalovaný nezjistil přesně a úplně skutečný stav věci, neboť stěžovatelé vyjádřili svoje subjektivní obavy a žalovaný pak měl povinnost k tomu získat objektivní listinné důkazy a zjistit, zda důvody vyjádřené v žádosti zakládají právo na udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Žalovaný však použil informace zastaralé a neúplné, navíc tyto dokumenty pouze citoval, aniž by z nich v rozhodnutí vycházel a situaci v zemi původu relevantním způsobem popsal. Dále namítají, že samotný městský soud zpochybnil relevanci informací použitých žalovaným a poukazují na to, že jeden měsíc stačil žalovanému pouze na dohledání informací, jež nestačily k přesnému zjištění skutečného stavu. Stěžovatelé také poukazují na skutečnost, že nedošlo k rozboru jejich situace v „kontextu např. pojmu sociální skupina“. Soud také nesprávně zhodnotil nevyslovení překážky vycestování, neboť stěžovatelům hrozí v případě návratu do Arménie mučení a nelidské či ponižující zacházení ve smyslu § 91 zákona o azylu, které může být uskutečňováno např. s tichým souhlasem arménského veřejného činitele. Stěžovatelé k tomu poukazují na znění čl. 1 Úmluvy proti mučení a jinému krutému a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Stěžovatelé zdůrazňují, že tato možnost nebyla vůbec zvažována a že při posuzování možné existence překážek vycestování je často třeba vycházet z jiných informací, než při zvažování možnosti udělení azylu. Vzhledem k uvedenému navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek Městského soudu v Praze zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení; současně žádají o přiznání odkladného účinku této kasační stížnosti.

Žalovaný ve svém vyjádření k podané kasační stížnosti uvedl, že popírá oprávněnost kasační stížnosti, neboť považuje svoje rozhodnutí i rozhodnutí soudu za souladná se zákonem. Poukázal na to, že stěžovatelé Arménii opustili kvůli problémům se soukromými osobami a nesouhlasí s jejich názorem, že by arménská policie byla v jejich případě nečinná. Rovněž nesouhlasí s tím, že by stěžovatelé mohli být v případě návratu do Arménie vystaveni mučení či nelidskému zacházení ve smyslu § 91 zákona o azylu. Žalovaný proto navrhuje, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde jsou žadatelé chráněni před důsledky rozhodnutí krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) – ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatelů žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Důvodnost kasační stížnosti pak posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.).

Stěžovatelé uvádějí, že uplatňují důvody kasační stížnosti uvedené v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s., konkrétně však namítají pouze, že žalovaný nezjistil přesně a úplně

skutečný stav věci – tedy důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. a že bylo nesprávně vysloveno, že nesplňují důvody pro udělení azylu (zejména v kontextu pojmu sociální skupina) a pro vyslovení překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu – tedy nezákonnost ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Ze spisu k tomu vyplynulo, že dne 1. 2. 2002 podala žalobkyně a) jménem svým i jménem svého nezletilého syna – žalobce b) žádost o udělení azylu, kde uvedla, že o azyl žádá z obavy o sebe a svého syna, neboť jí v Arménii vyhrožuje rodina muže, kterému se pokoušela neúspěšně zachránit život. Při pohovoru vedeném dne 25. 4. 2002 uvedla žalobkyně a), že na jaře roku 2001 poskytla první pomoc nějakému muži, který upadl na zem. Vzhledem k tomu, že studovala akupunkturu, píchla muže do malíčku a nechala vytéci trochu krve. Muž se sice probral, ale v sanitce, která pro něho přijela, zemřel. Lékař pak uvedl, že muž zemřel na předávkování drogami. Rodina zemřelého však obviňovala ze smrti žalobkyni a) a začala jí i žalobci b) vyhrožovat. Když se obrátila na policii, tak jí bylo řečeno, že musí mít svědky. Ty se jí ale zajistit nepodařilo, protože sousedka, která svědectví nejprve přislíbila, svědčit odmítla ze strachu před pomstou. Žalobkyni a) nadávali a vyhrožovali, že ji zmlátí a znásilní. Rovněž se také pokoušeli unést žalobce b), avšak neúspěšně. Stěžovatelé se tudíž asi na měsíc přestěhovali, ale když se vrátili zpět, telefonické vyhrožování pokračovalo. Rozhodli se proto odjet ze země. Žalovaný jim pak rozhodnutím ze dne 1. 6. 2004 azyl neudělil podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona o azylu a vyslovil, že se na ně nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

Prvotní jsou důvody týkající se pochybení v řízení před správním orgánem, neboť jen na základě řádně zjištěného stavu věci lze pak posuzovat důvody pro udělení azylu.

Jde-li o řízení před správním orgánem, je povinností správního orgánu respektovat základní pravidla řízení, vyplývající z § 3 správního řádu vyjadřující v obecné formě hlavní zásady správního řízení, rozvedené a konkretizované v dalších zákonných ustanoveních. V řízení o azylu je rozhodující pro posouzení naplnění zákonných podmínek, ale i pro rozsah dokazování, uvedení důvodů žadatelem v žádosti, při pohovoru, nebo v jiných podáních učiněných do vydání rozhodnutí. Je to žadatel, který se domáhá udělení azylu, který tvrdí určité skutečnosti, na jejichž základě by mu mělo být vyhověno. Správní orgán není povinen seznamovat žadatele o azyl s důvody, pro které by mohlo být jeho žádosti vyhověno. Pokud stěžovatelé namítají, že žalovaný nedostatečným způsobem zjistil skutečný stav věci, nemůže s nimi Nejvyšší správní soud souhlasit. Jak již uvedl v napadeném rozhodnutí městský soud, rozsah dokazování žalovaného se vždy odvíjí od důvodů, které žadatel, resp. žadatelé uvedou v řízení o udělení azylu. Tyto důvody pak také určí rozsah dokazování, jež je žalovaný povinen provádět ve vztahu k situaci v zemi původu žadatele. Vyjádří-li např. žadatel pouze ekonomické důvody, může být jeho žádost o udělení azylu zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 1 písm. a) zákona o azylu, aniž by byl žalovaný povinen zjišťovat jakékoli informace o zemi původu. Nejvyšší správní soud má v daném případě zato, že žalovaný postupoval v souladu se zákonem, neboť důvody uplatněné stěžovateli nevyžadovaly, aby žalovaný prováděl zevrubné zkoumání situace v zemi původu. Stěžovatelé totiž v řízení o udělení azylu postup policie nezpochybnili a skutečnost, že policisté požadovali, aby svoje tvrzení o vyhrožování a útocích nějakým způsobem doložili, neznamená, že by odmítali stěžovatelům pomoci. Pokud tedy žalovaný při posuzování žádosti přihlédl rovněž k informacím o zemi původu obsaženým ve zprávách Ministerstva zahraničí USA (za rok 2003), Ministerstva zahraničních věcí České republiky (za rok 2002) a ČTK, bylo to v daném případě zcela dostačující. Namítají-li stěžovatelé jejich neúplnost a neaktuálnost, nelze s nimi souhlasit, jedná se totiž o zprávy dostatečně aktuální,

neboť stěžovatelé opustili Arménii na sklonku roku 2001. Rovněž zdejší soud nemá důvod pochybovat o úplnosti těchto zpráv.

V daném případě stěžovatelé uvedli, že mají v Arménii obavu z jednání soukromých osob, které je pronásledují. Jednání soukromých osob však není zásadně důvodem pro udělení azylu. Důvody pro udělení azylu stanoví § 12 zákona o azylu tak, že se azyl cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že cizinec: a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má. Stěžovatelé v průběhu správního řízení ani řízení před soudem neuvedli, že by byli v Arménii pronásledováni za uplatňování politických práv a svobod, ani že mají obavu z pronásledování z důvodů uvedených pod písmenem b) citovaného ustanovení. Shora popsané problémy stěžovatelů za pronásledování ve smyslu zákona o azylu považovat nelze, neboť za pronásledování se pro účely tohoto zákona považuje pouze ohrožení života nebo svobody, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována či trpěna úřady ve státě, jehož je cizinec státním občanem, nebo státu posledního trvalého bydliště v případě osoby bez státního občanství nebo pokud tento stát není schopen odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před takovým jednáním (§ 2 odst. 6 zákona o azylu). V případě stěžovatelů tak není splněna druhá podmínka citovaného ustanovení (tj. že by ohrožení ze strany soukromých osob byla prováděna, podporována či trpěna arménskými úřady), protože stěžovatelé pomoc od příslušných státních orgánů dostatečným způsobem nepožadovali. Žalobkyně a) se sice se žádostí o pomoc obrátila na policii, ale když se nedomohla okamžitého zjednání nápravy, již to nezkoušela. Nejvyšší správní soud souhlasí se žalovaným, že se měla na policii obrátit opakovaně, případně pak na příslušné nadřízené orgány. Jak totiž vyplynulo ze správního spisu arménský ústavní zákon umožňuje občanovi stěžovat si na jakékoli bezpráví. Neučinila-li tak první stěžovatelka, nelze než jí to přičíst k tíži. Zdejšímu soudu je z úřední činnosti známo, že vymáhání práva nemusí být v Arménii vždy efektivní, neznamená to však, že by bylo nutno Arménii považovat za zhroucený stát neschopný vykonávat základní státní funkce. Nejvyšší správní soud ostatně judikoval již opakovaně, že potíže žadatele se soukromými osobami, zejména za situace, kdy se nedomáhal pomoci u příslušných státních orgánů, nejsou důvodem pro udělení azylu (viz. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2003, č. j. 4 Azs 5/2003 - 51, ze dne 31. 10. 2003, č. j. 4 Azs 23/2003 - 65 a ze dne 28. 11. 2003, č. j. 4 Azs 24/2003 - 68).

Namítají-li stěžovatelé, že nedošlo k rozboru jejich situace s ohledem na možné pronásledování z důvodu příslušnosti k sociální skupině, nelze se touto námitkou zabývat, neboť ji neuplatnili v řízení před městským soudem, ačkoli tak učinit mohli (§ 104 odst. 4 s. ř. s.). Nad rámec uvedeného je vhodné poukázat na to, že stěžovatelé vůbec neuvádějí, do jaké sociální skupiny patří nebo by patřit měli a ani ze správního spisu nevyplývá, že by do nějaké sociální skupiny ve smyslu zákona o azylu patřili. Postup žalovaného i městského soudu tak byl v souladu se zákonem.

Pokud jde o námitku týkající se nevyslovení překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu, tak ani s ní nelze souhlasit. Ustanovení § 91 odst. 1 zákona o azylu stanoví, že povinnost ukončit pobyt neplatí, pokud by byl cizinec nucen vycestovat do státu, kde je ohrožen jeho život nebo svoboda z důvodu jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro politické přesvědčení, nebo do státu, kde mu hrozí nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu anebo kde je jeho život ohrožen v důsledku válečného konfliktu, nebo do státu, který žádá

o jeho vydání pro trestný čin, za který zákon tohoto státu stanoví trest smrti, anebo jestliže by to bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky, nebo jestliže v zemi původu nebo v třetí zemi, ochotných přijmout nezletilou osobu bez doprovodu, není po jejím příchodu k dispozici přiměřené přijetí a péče podle potřeb jejího věku a stupně samostatnosti. Podmínky uvedené v § 91 zákona o azylu, při jejichž splnění je dána překážka vycestování, tak nejsou totožné s těmi, které jsou zkoumány z hlediska § 12 zákona o azylu, a soud se těmito podmínkami musí zabývat samostatně. Městský soud v napadeném rozsudku uvedl, že stěžovatelé žádnou z uvedených podmínek nesplňují. V dané věci totiž stěžovatelé spatřují existenci překážky vycestování v tom, že jim ve vlasti hrozí nebezpečí ze strany soukromých osob. Jak vyplynulo ze shora uvedeného, takovou obavu nelze pod důvody uvedené v § 91 zákona o azylu podřadit. Vzhledem k tomu, že zákonem taxativně stanovené podmínky nelze rozšiřovat, není možné stěžovatelům přisvědčit. Rovněž jejich odkaz na čl. 1 Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání je v dané věci nerozhodný, neboť jak správně uvádí městský soud, o mučení ve smyslu této úmluvy jde jen v případě, že je *působeno veřejným činitelem nebo jinou osobou jednající z úředního pověření nebo z jejich podnětu či s jejich výslovným nebo tichým souhlasem*. Jak je již rozebráno výše, obavy stěžovatelů z jednání soukromých osob nelze pod tuto definici subsumovat, neboť zde chybí souhlas veřejného činitele. Městský soud tak postupoval v souladu se zákonem, když žalobu zamítl. Důvod kasační stížnosti uvedený v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. tak rovněž neobstojí.

Vzhledem k tomu, že nebylo zjištěno naplnění žádného tvrzeného kasačního důvodu, Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Stěžovatelé, kteří neměli v tomto soudním řízení úspěch, nemají právo na náhradu nákladů řízení a úspěšnému žalovanému náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že se žalovanému právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává (§ 60 odst. 1, § 120 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 5. října 2005

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu